

Covenant & Conversation

FAMILY
EDITION

Jonathan Sacks
THE RABBI SACKS LEGACY

TSAV • 13

RABİ LORD JONATHAN SACKS'IN (ר"ט) YAZI VE ÖĞRETİLERİNDEN

Covenant & Conversation yazılarına sağladıkları ve Harry (Chaim) Schimmel'in anısına adanan cömert sponsorlukları için Schimmel Ailesi'ne teşekkürlerimizle.
"R. Chaim Schimmel'in Tora'sını, onunla ilk karşılaşım zamandan beri severim. Sadece yüzeysel gerçekle değil, altta yatan daha derin gerçeğe olan bağlılığıyla da ilgilenmeye gayret eder. 60 yıldır kendisine eşlik eden olağanüstü eşi Anna'yla birlikte, aile, cemaat ve Tora sevgisine adanmış bir yaşam inşa ettiler. Ortaya koydukları örnek yaşamla beni fazlasıyla etkilemiş müstesna bir çift." - Rabi Sacks

Uygarlıklar Neden Ölür?

Özet

The Watchman's Rattle (Bekçinin Çıngırağı) adlı kitabında, Rebecca Costa, tüm uygarlıkların nasıl öldüğüne dair büyüleyici bir anlatım sunar. Toplular, sorunları çok karmaşık bir hal aldığı zaman, Costa'nın bilişsel eşik adını verdiği noktaya varırlar. Örneğin Mayalar ele alalım. Üç bin beş yüz yıl boyunca, Mayalar, Meksika, Guatemala, Honduras, El Salvador ve Belize'yi kapsayan ve tahminen 15 milyonluk bir nüfustan oluşan olağanüstü bir uygarlık geliştirmişlerdi. Maya halkı uzman çömlekçiler, dokumacılar, mimarlar ve çiftçiler yetiştirmişti. Benzersiz bir yazı şekilleri, ileri düzeyde bir matematik sistemleri ve rezervuar, kanal, baraj ve bentlerden müteşekkil karmaşık bir ağ içeren, su tedariki amaçlı bir altyapıları vardı. Ama sekizinci ve dokuzuncu asırlar arasında bir yerlerde, tüm sistem çöktü. Maya halkının büyük bir kısmı ortadan kayboldu. 35 yüzyıl boyunca ayakta kaldıktan sonra Maya uygarlığı başarısız olup yeryüzünden silindi.

Rebecca Costa'nın tezine göre, her uygarlık, sorunların, o zaman ve mekândaki insanların çözemeyeceği kadar karmaşık hale geldiği bir noktaya erişir. Bilişsel açıdan bir aşırı yüklenme meydana gelir ve sistem bozulur.

Bu herhangi bir uygarlığın başına gelebilir. Hatta, demektir Costa, şu anda bizimkinin bile başına geliyor olabilir. Çöküntünün ilk işareti tikanıklıktır. Bunaltıcı sorunlarıyla ilgilenmek yerine, insanlar hayatlarına alıştıkları şekilde devam ederler ve sorunlarını bir sonraki nesle aktarırlar. İkinci işaret, mantıksızlığın içine çekilmektir. İnsanlar artık gerçeklerle başa çıkamadıkları için, dini teselliler ararlar. Sorunlarını makul bir yaklaşımla çözmeyi başaramayan Mayalar, kendi ilahlarına insan kurbanları sunma yoluna gitmişlerdi.

Bu da Yahudilerin durumunu çarpıcı bir hale sokmaktadır. Yahudiler Romalıların hükmü altında iki asır süren bir krizle yüzleşmişler ve içlerinde, ümide yer bırakmayacak bir hizipleşme patlak vermişti. Bet Amikdaş yıkılmış olduğundan

korbanlar artık bir seçenek olmaktan çıkmıştı. Ancak Mayaların ve diğer birçok uygarlığın aksine, Yahudiler, takıntılı bir şekilde kurbanlara odaklanmamışlardır.

Hahamlar, kurbanların beyin, kalp ve eylem süreçlerinin başka yollarla da ifade edilebilecek olan simgesel temsilleri olduğunu anlamışlardı. Tora öğrenimi yoluyla Tanrı'nın isteği ile buluşabiliriz, dua yoluyla Tanrı ibadetiyle meşgul olabiliriz, tsedaka yoluyla maddi fedakârlıkta bulunabiliriz, konukseverlik yoluyla mukaddes bir yoldaşlık yaratabiliriz ve saire.

Dolayısıyla, tümüyle farklı kurban türlerini ele alan Tsav peraşasının aklımızda doğurduğu büyük soru, "Daha en baştan beri kurbanlara ne ihtiyaç vardı?" değil, asıl "Kurbanların Bet Amikdaş döneminde Yisrael için ne kadar merkezi bir yer tuttuğu göz önünde tutulduğunda, acaba Yahudilik onlar olmadan nasıl devam edebilmiştir?" sorusu olmalıdır.

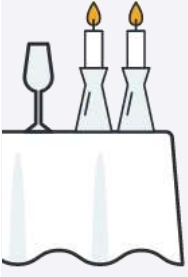
Bunun kısa cevabına göre; Yahudiler geçmişi terk etmiş değillerdir. Dualarımızda hâlâ sürekli olarak kurbanlardan bahsediyoruz. Yahudiler geçmişe takılıp kalmış da değillerdir. Geleceğe bakmışlar ve sinagog, öğrenim yerleri ve okullar gibi kurumlar yaratmışlardır. Bunlar herhangi bir yerde inşa edilebilecek ve Yahudi kimliğini en zorlu ve karşıt koşullarda bile devam ettirebilecekti.

Bu hiç de azımsanacak bir başarı değildir. Dünyanın en büyük uygarlıklarının hepsi zaman içinde ortadan kalkmışken, Yahudilik her zaman ayakta kalmıştır. Bir açıdan bu tabii ki Tanrısal Nezaret'in bir sonucuydu. Ama başka bir açıdan bunu sağlayan bir etken de, bilişsel çöküşe direnen, yarının sorunları için bugünden çözümler yaratan, mantıksızlıkta sığınak aramayan ve Yahudi geleceğini sessizce inşa eden Raban Yohanan ben Zakay gibi insanların ileri görüşlülüğüydü.

Bu, günümüzün Yahudi halkı için de bir ders niteliğindedir: İleri nesiller için şimdiden plan yapın. En azından 25 yıl ötesini düşünün. En kötü senaryoları hayal edin. Kendinize "Eğer falanca

şey olsaydı ne yapardık?" diye sorun. Yahudi halkını kurtaran, derin ve itaatkâr inançlarına rağmen rasyonel düşüncüyü koruma ve geçmişe olan

sadakatlerine rağmen gelecek için sürekli planlar yapmaya devam etme kabiliyetleri olmuştur.

Şabat Sofrası İçin Tartışma Soruları

1. Sizce günümüzde toplum, sonsuza dek ayakta kalabileceği bir noktaya evrilmiş midir?
2. Sizce *korbanlar* için alternatifler bulmak neden Yahudi halkının hayatta kalması için kilit öneme sahipti?
3. Hayatınızda, sizi büyük bir gelecek için çabalamaya sevk eden etken nedir?

Kısaca Peraşa

Koenler, Mişkan'da *korbanların* gerçekleştirilmesinden sorumluydular. Buna bağlı olarak bu haftaki *peraşada* Tanrı'nın, Moşe'den, bu konuda Aaron ve oğullarına aktarmasını istediği talimatları okumaktayız.

Mizbeah'ın ateşinin sürekli olarak yanıyor olması gerekmektedir. Koenler, *hatat* ve *aşam korbanlarının* etini ve *minha korbanının* arta kalan kısmını yiyebilirler.

Şelamim korbanı, onu getiren kişi tarafından yenir, ama bu konuda bazı kısımlar istisnadır. Bu kısımların bazıları *Mizbeah*'ın üzerinde yakılır, bazıları da Koenlere verilir. *Korbanların* "kutsal" nitelikteki eti, *korbanın* cinsine göre belli bir mekânda ve belirli bir süre içinde, onu yemekle yetkili kişiler tarafından manevi saflık halinde yenmelidir.

Bu talimatlar verildikten sonra, Aaron ve oğullarına, yedi gün boyunca Mişkan bölgesinde durmaları söylenir. Bu süre boyunca Moşe onları Koenlik için resmi olarak meshedecek ve onları bu göreve atamak için gereken diğer işlemleri yapacaktır.

Peraşadan İlkeler

Gemilut Hasadim (İyilik Eylemleri): Nazik hareketlerimiz ve engin yüreklerimizle, geçmişin erdemlerini yansıtıyoruz.

Tefila (Dua): Yükselen sözler ve yakaran kalplerle, dualarımız yukarı çıkıyor ve ruhlarımızı besliyor.

Teşuva (Tövbe): Geri dön, değerlendirme yap, yenile ve sonra, *teşuva* seni evine geri getirecek.

Oruç Tutmak: Şafak vaktinden gece çökene kadar tutulan bir oruç, bize aslında tek bir bütün olduğumuzu hatırlatır.

Peraşadan Felsefe

Tüm antik uygarlıklar ölmüştür. Biri hariç. Yahudi halkının neden hayatta kaldığını incelediğimiz zaman, onların başvurdukları ve çağdaşlarının ihmal ettikleri en önemli stratejinin, geçmişe takılıp kalmamış olmaları olduğu anlaşılmaktadır. Bet Amikdaş yıkıldığı zaman, artık *korbanları* getiremeyeceklerini anlamışlar, bu yüzden *korbanlar* yerine, iyilikseverlik, misafirperverlik ve bazı zamanlarda oruç tutma yoluyla, benliklerinden bazı parçaları sunmuşlardır. Buradaki mesaj açıktır: Bir yandan köklerinize tutunurken, aynı zamanda şimdiye uyum sağlamak kritik öneme sahiptir. Yahudi halkı kendi ibadet yöntemlerini evrimden geçirmiş ve bu şekilde, inanılmaz bir dayanıklılık ve yenilenme kapasitesi ortaya koymuştur.

Fiziksel *korbanlardan* bireysel ve toplumsal iyilik ve adanmışlık eylemlerine olan bu kayma, Yahudilerin inanç ve kimliğinin, şiddetli biçimde değişmiş olan koşullar altında bile hayatta kalmasını, hatta gelişip serpilmesini dahi sağlamıştır. Gelenekle bir bağlantıyı korurken aynı zamanda değişme ve gelişme kabiliyeti, diğer antik uygarlıklar solup giderken Yahudiliğin varlığını sürdürebilmesinin en önemli sebeplerinden biridir.

Peraşayla Oyun

Haydi "*Korbanot değil, Mitsvot*" oynayalım. Bu, sessiz sinema oyununun, geleneksel *korbanların* yerine uygulanan altı "alternatif" uygulamaya - *Gemilut Hasadim*, Tora öğrenimi, *Tefila*, *Tsedaka* ve Konukseverlik - odaklanan özel bir versiyonudur. Her oyuncu sırayla bu kategorilerle ilgili çeşitli örnekleri sessizce tarif edecek. Hiçbir sese veya sözcüğe izin yok! Ailenin geri kalanı basitçe "aktörün" neyi anlatmak istediğini tahmin etmeye çalışacak. Örnek olarak "*Şemone Esre* (*Amida*) duasını etmek" veya "Yom Kipur'da oruç tutmak" tarif edilebilir.

Peraşadan Bilmece

S. Ola ve Hatat korbanları Mişkan'ın aynı kısmında gerçekleştirilirdi. Bunun sebebi ne olabilir? Cevap için aşağıya bakın.

Peraşadan Pratiğe

Rabi Sacks, *korbanlar* için Yahudi halkının bugüne kadar uygulamaya devam ettiği altı çağdaş alternatiften bahsetmektedir. *Gemilut Hasadim*, Tora öğrenimi, *Tefila*, Konukseverlik, *Tsedaka* ve Oruç. Oldukça ilginçtir, bizler belki de bu "*çağdaş korbanlarla*" ne kadar sık bir şekilde iştigal ettiğimizin farkına bile varmıyoruz, çünkü bunlar bizim gündelik yaşantımızın ve yıllık ritüellerimizin ayrılmaz birer parçasını teşkil ediyor.

Bet Amikdaş döneminde *korbanların* sahip olduğu rolü düşündüğümüzde, bu oldukça mantıklıdır da. *Korbanlar* da o zamanlar Yahudi halkının gündelik yaşantısının ayrılmaz bir parçasıydı. Ama eğer bu çağdaş *korban* türlerinde artık "ustalaştıysak", yapabileceğimiz başka ne kalmıştır? **Bunları niyetlenerek yapmak.** Bu çağdaş *korban* türlerini birer alışkanlık eseri olarak değil de her seferinde onlara niyetlenerek, anlam ve önemlerine odaklanarak yapmak, rutini, anlamlı bir uygulamaya dönüştürür ve bizi tarihimize, cemaatimize ve değerlerimize bağlar. Bu farkındalık, eylemlerimizin düzeyini yükseltir; bilinçli tercihlerde bulunmak, belli bir amacı hedefleyen bir yaşama yönelik taahhüdümüzü yansıtır. Sabah *berahalarını* bir rutin halinde, bir yandan gün içinde yapılacaklar listesini düşünerek söylemek yerine, özellikle odaklanacağınız bir *beraha* seçmeyi deneyin. Duanın belirli bir cümlesinde özellikle neyin öne çıktığını ve bunu söylemenin sizin için neden önemli olduğunu düşünün.

Veya **teşuva** örneğini ele alırsak; yanlış davrandığınız bir durumu daha ciddiyetle ve daha anlamlı bir şekilde düzeltmenin bir yolunu nasıl bulabileceğinizi düşünebilirsiniz. Sadece

“üzgünüm” demenin ötesinde, çevrenizdeki insanlarla aranızdaki bir onarım sürecini devam ettirmek için başka neler yapabilirsiniz?

Peraşa Anlatısı

İyilik, Majesteleri!

Bir zamanlar, Moav adlı bir diyarda Rut adında bir kadın yaşardı. Onun hikâyesini daha önce birçok kez duymuş olabilirsiniz. Rut’un fedakârlıkları, sadakati ve iyilikleri, Yahudi halkının geleceğinde büyük bir rol oynamıştır; bu nedenle her Şavuot bayramında onun hikâyesini okuruz. Kocasını kaybettikten sonra Rut Moav’da başka bir adamla evlenebilirdi; ancak bunun yerine, tüm ailesini kaybetmiş olan kayınvalidesi Naomi’ye katılıp onunla gitmeyi tercih etmişti.

İki kadın birlikte Naomi’nin anavatanı olan Erets Yisrael’e gittiler. Rut’un, Naomi’nin yanında kalma kararı, kendi evinden, halkından ve tanıdığı ülkesinden vazgeçip, Naomi’ye olan sevgi ve sadakatine, kendi rahat yaşamı karşısında öncelik verdiği anlamına geliyordu. Bet Lehem şehrine vardıklarında, arpa hasadı vakti gelmişti.

Rut, Naomi ile kendisinin aç kalmamalarını temin etmek üzere tarlalarda tahıl toplamak için büyük gayretle çalışıyordu. Bu, cömert bir toprak sahibi olan Boaz’ın dikkatini çekmiş, onun, Rut’un özgeciliğine hayran kalmasına yol açmıştı. Boaz, Rut’un tavrını onurlandırmak için, Naomi ile ikisinin ihtiyaçlarının karşılanmasını sağladı. Bir süre sonra Boaz ile Rut evlendiler. Bu herkes için mutlu bir son anlamına geliyordu.

Rut ile Naomi’nin hikâyesi, başkaları için yaptığımız fedakârlıkların, ümit vaat eden, başarılı bir geleceğin yolunu döşeyebileceği fikrini destekleyen bir örnektir. Rut’un iyilik ve sadakati yalnızca Naomi’yi desteklemekle kalmamış, Rut’un kendisi için de Boaz’la birlikte yeni bir başlangıcın temelini atmıştı. Rut’un Oved adında bir oğlu oldu. Oved’in torunu David, Yisrael halkının kralı olacaktı! Böylece Rut ve iyilik eylemleri, Yisrael’in en büyük krallarından biriyle doğrudan bağlantıya sahiptir. Aslına bakılırsa, David A-Meleh’ten sonra Yeuda krallığındaki tüm krallar onun ve dolayısıyla Rut’un soyuna mensuptur. Buna ne dersiniz?

Peraşadan Düşünceler

Siz Ne Yapardınız?

“Korban alternatifleri” listesine siz olsanız başka neleri eklerdiniz? Yahudi halkının, cemaatlerimizi güçlendirmeye ve Yahudi geleceğini temin etmeye devam etmek üzere yaptığı veya yapabileceği başka bir şey aklınıza geliyor mu?

Peraşadan Bilmece

Parsha Puzzle

Bu haftaki cevap

C. *Ola korbani* (tamamen yakılan *korban*), aklından günah düşünceleri geçirmiş, ama bu düşünceleri eyleme geçirmemiş biri tarafından getirilirdi. *Hatat korbani* ise, belli başlı günahları yanlışlıkla ama fiilen işlemiş bir kişinin getirmesi gereken *korbandı*. *Ola korbani* ile *Hatat korbani* aynı yerde gerçekleştirilirdi. Böylece kimin fiilen günah işlediğini dışarıdan bakan kimse bilemezdi ve bu sayede kimsenin de utanmasına gerek kalmazdı.

David Woolf'un Torah IQ adlı çalışmasından uyarlanmıştır. Tora hakkında 1500 bilmece içeren bu çalışma Amazon'dan temin edilebilir.